

### راهنمای پاسخ‌دادن به پرسش‌ها

دانش‌پژوهان عزیز، توجه داشته باشید که در این آزمون دو نوع پرسش وجود دارد: پرسش‌های «صحیح/ غلط» و «مسائل کوتاه پاسخ».

#### الف. پرسش‌های صحیح/ غلط:

هر پرسش صحیح/ غلط ۵ گزاره دارد. هر یک از گزاره‌ها ممکن است صحیح یا غلط باشد. لازم است درستی یا نادرستی هر گزاره را در پاسخ‌نامه مشخص کنید. مثال:

۱	
غلط	صحیح
الف	<input checked="" type="checkbox"/>
ب	<input type="checkbox"/>
ج	<input checked="" type="checkbox"/>
د	<input checked="" type="checkbox"/>
هـ	<input type="checkbox"/>

۱. گزاره‌های درست و نادرست را مشخص کنید:

الف. باکتری پروکاریوت است.

ب. پستانداران بی‌مه‌ره‌اند.

ج. گنجشک پرنده است.

د. خفاش پستاندار است.

هـ. این آزمون خیلی ساده است.

طرز محاسبه نمره:

۱ پاسخ درست	۲ پاسخ درست	۳ پاسخ درست	۴ پاسخ درست	۵ پاسخ درست
صفر	۲۰٪ نمره سؤال	۴۰٪ نمره سؤال	۶۰٪ نمره سؤال	نمره کامل سؤال

به ازای هر پاسخ نادرست ۱۰٪ نمره سؤال، نمره منفی محاسبه خواهد شد.

ب. مسائل کوتاه پاسخ:

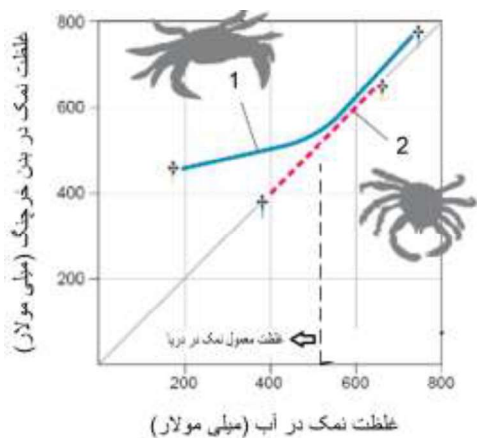
پاسخ عددی نهایی این پرسش‌ها را باید در پاسخ‌نامه درج کنید. توجه داشته باشید که پاسخ نهایی عددی صحیح یک یا دو رقمی است. در صورتی که پاسخ اعشاری باشد، آن را گرد کنید و برای اعشار ۰,۵ عدد به سمت بالا گرد شود. در مورد پاسخ‌های یک‌رقمی، عدد مربوطه باید در ستون یکان وارد شود. مثال:

۳۰	۴/۵	۳/۲	۳	پاسخ اصلی																																																																															
مسئله ...	مسئله ...	مسئله ...	مسئله ...	روش درج در پاسخ‌نامه																																																																															
یکان دهگان	یکان دهگان	یکان دهگان	یکان دهگان																																																																																
<table border="1"> <tr><td>۰</td><td>۵</td></tr> <tr><td>۱</td><td>۱</td></tr> <tr><td>۲</td><td>۲</td></tr> <tr><td>۳</td><td>۳</td></tr> <tr><td>۴</td><td>۴</td></tr> <tr><td>۵</td><td>۵</td></tr> <tr><td>۶</td><td>۶</td></tr> <tr><td>۷</td><td>۷</td></tr> <tr><td>۸</td><td>۸</td></tr> <tr><td>۹</td><td>۹</td></tr> </table>	۰	۵	۱	۱	۲	۲	۳	۳	۴	۴	۵	۵	۶	۶	۷	۷	۸	۸	۹	۹	<table border="1"> <tr><td>۰</td><td>۰</td></tr> <tr><td>۱</td><td>۱</td></tr> <tr><td>۲</td><td>۲</td></tr> <tr><td>۳</td><td>۳</td></tr> <tr><td>۴</td><td>۴</td></tr> <tr><td>۵</td><td>۵</td></tr> <tr><td>۶</td><td>۶</td></tr> <tr><td>۷</td><td>۷</td></tr> <tr><td>۸</td><td>۸</td></tr> <tr><td>۹</td><td>۹</td></tr> </table>	۰	۰	۱	۱	۲	۲	۳	۳	۴	۴	۵	۵	۶	۶	۷	۷	۸	۸	۹	۹	<table border="1"> <tr><td>۰</td><td>۰</td></tr> <tr><td>۱</td><td>۱</td></tr> <tr><td>۲</td><td>۲</td></tr> <tr><td>۳</td><td>۳</td></tr> <tr><td>۴</td><td>۴</td></tr> <tr><td>۵</td><td>۵</td></tr> <tr><td>۶</td><td>۶</td></tr> <tr><td>۷</td><td>۷</td></tr> <tr><td>۸</td><td>۸</td></tr> <tr><td>۹</td><td>۹</td></tr> </table>	۰	۰	۱	۱	۲	۲	۳	۳	۴	۴	۵	۵	۶	۶	۷	۷	۸	۸	۹	۹	<table border="1"> <tr><td>۰</td><td>۰</td></tr> <tr><td>۱</td><td>۱</td></tr> <tr><td>۲</td><td>۲</td></tr> <tr><td>۳</td><td>۳</td></tr> <tr><td>۴</td><td>۴</td></tr> <tr><td>۵</td><td>۵</td></tr> <tr><td>۶</td><td>۶</td></tr> <tr><td>۷</td><td>۷</td></tr> <tr><td>۸</td><td>۸</td></tr> <tr><td>۹</td><td>۹</td></tr> </table>	۰	۰	۱	۱	۲	۲	۳	۳	۴	۴	۵	۵	۶	۶	۷	۷	۸	۸	۹	۹
۰	۵																																																																																		
۱	۱																																																																																		
۲	۲																																																																																		
۳	۳																																																																																		
۴	۴																																																																																		
۵	۵																																																																																		
۶	۶																																																																																		
۷	۷																																																																																		
۸	۸																																																																																		
۹	۹																																																																																		
۰	۰																																																																																		
۱	۱																																																																																		
۲	۲																																																																																		
۳	۳																																																																																		
۴	۴																																																																																		
۵	۵																																																																																		
۶	۶																																																																																		
۷	۷																																																																																		
۸	۸																																																																																		
۹	۹																																																																																		
۰	۰																																																																																		
۱	۱																																																																																		
۲	۲																																																																																		
۳	۳																																																																																		
۴	۴																																																																																		
۵	۵																																																																																		
۶	۶																																																																																		
۷	۷																																																																																		
۸	۸																																																																																		
۹	۹																																																																																		
۰	۰																																																																																		
۱	۱																																																																																		
۲	۲																																																																																		
۳	۳																																																																																		
۴	۴																																																																																		
۵	۵																																																																																		
۶	۶																																																																																		
۷	۷																																																																																		
۸	۸																																																																																		
۹	۹																																																																																		

### سوال ۱ (۴ نمره)

جانوران پیوسته در چالش برای سازگاری با محیط اطراف خود هستند. استراتژی‌های موجود برای این کار به دو دسته تقسیم می‌شوند. "تنظیم کردن" که عبارت است از تلاش برای ثابت نگه داشتن محیط داخلی بدن در برابر تغییرات محیط خارجی و "تطبیق یافتن" عبارت است از اجازه دادن به محیط داخل بدن برای تطابق یافتن با محیط خارجی و تحمل این شرایط.

در مطالعه‌ای به بررسی تنظیم اسمزی در دو گونه خرچنگ آبی پرداخته ایم و غلظت نمک‌های داخل بدن آنها را در غلظت‌های محیطی مختلف نمک بررسی کرده ایم و نتایج در نمودار زیر آمده است.



با توجه به توضیحات، درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را بررسی کنید.

الف) گونه ۱، یک گونه کاملاً تنظیم کننده است.

ب) گونه ۲، یک گونه تطبیق یابنده است و توانایی سازش یافتن با طیف گسترده

تری از غلظت‌های نمک را نسبت به گونه ۱ دارد

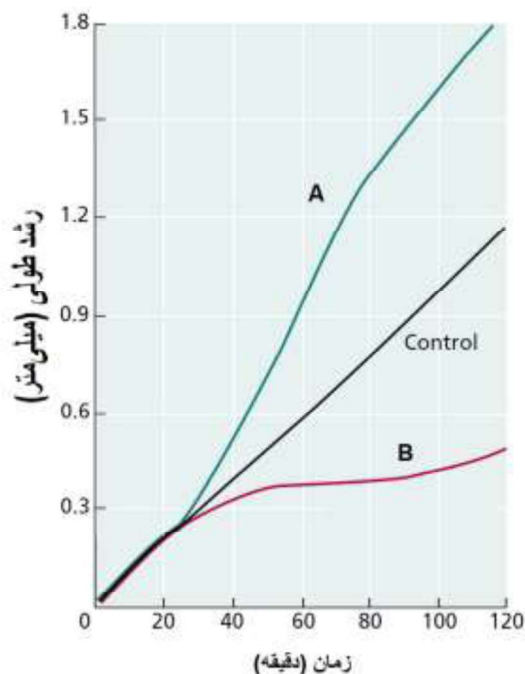
ج) احتمال اینکه گونه ۱ در محل ریختن رودخانه به دریا زندگی کند از گونه ۲ بیشتر است.

د) شوری محیطی که گونه ۱ در آن زندگی می‌کند، کمتر از ۵۰۰ میلی مولار است.

ه) در محیط زندگی گونه ۲ نوسانات بیشتری در شوری آب رخ می‌دهد.

### سوال ۲ (۳ نمره)

در آزمایشی اثر تابش نور یک‌طرفه به مدت ۳۰ ثانیه بر رشد نوک ساقه‌چه گیاهی بررسی شد. بخش‌های A و B دو سمت مختلف از ارتفاع یکسانی از ساقه انتخاب شده‌اند. همچنین رشد در نمونه شاهد (control) که تحت تابش قرار نگرفته بود، بررسی شد. نتایج بررسی‌ها را در نمودار زیر می‌بینید.



درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید.

الف) تجمع اکسین در بخش B است.

ب) بخش A در مقابل تابش نور قرار دارد.

ج) pH آپوپلاستی ناحیه A اسیدی تر از ناحیه B است.

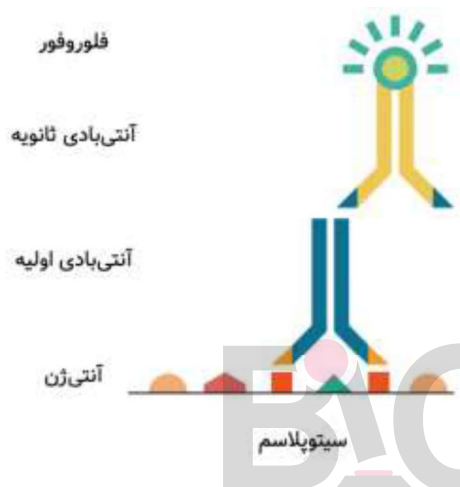
د) تراکم اتصالات عرضی بین میکروفیبریل های سلولزی و سایر پلی ساکارید های دیواره در ناحیه A بیشتر از ناحیه B است.

ه) در بخش A نسبت به بخش B، پتانسیل الکتریکی غشای سلول ها منفی تر می شود و با افزایش جذب کاتیون ها از خارج سلول موجب

کاهش پتانسیل آب در سلول های بخش A می شود.

### سوال ۳ (۵ نمره)

برای بررسی بیان آنتی ژن های A و B بر سلول های سرطانی جدا شده از فردی، از تکنیک فلوسایتومتری استفاده شد. در این تکنیک، ابتدا سلول ها با آنتی بادی های نشان دار (فلورسنت) که علیه آنتی ژن های A و B عمل می کنند، نشان دار و سپس توسط دستگاه فلوسایتومتر، سلول های دارای نشان های متفاوت شمرده می شوند. از آنجا که تولید آنتی بادی های نشان دار برای هر یک از آنتی ژن ها کار پرهزینه ای است، آنتی بادی های غیر نشان دار علیه آنتی ژن های A و B تولید و به عنوان آنتی بادی های اولیه استفاده می شوند. سپس از آنتی بادی های ثانویه نشان دار، علیه دم (قسمت ثابت) آنتی بادی های شناسایی کننده آنتی ژن ها استفاده می شود. گروه فلوروفور به قسمت ثابت آنتی بادی های ثانویه متصل است ولی تغییری در ساختار آن نمی دهد و مانع اتصال سایر آنتی بادی ها نمی شود. میزان نشر فلورسنت گروه فلوروفور تحت تاثیر اتصال پروتئین های دیگر قرار نمی گیرد.



دانش پژوهان المپیاد زیست شناسی، سه تکنیک فرضی زیر را برای مطالعه آنتی ژن ها پیشنهاد کرده اند (همه آنتی بادی های استفاده شده از نوع IgG هستند):

X. استفاده از آنتی بادی های موشی (گرفته شده از موش) علیه آنتی ژن های A, B و استفاده از دو نوع آنتی بادی خوکی فلورسنت با رنگ های سبز و زرد علیه قسمت ثابت آنتی بادی های موشی.

Y. استفاده از آنتی بادی موشی علیه آنتی ژن A و آنتی بادی خوکی علیه آنتی ژن B و استفاده از دو آنتی بادی گاوی فلورسنت سبز و زرد، به ترتیب علیه قسمت ثابت آنتی بادی های خوکی و موشی.

Z. استفاده از آنتی بادی موشی علیه آنتی ژن A و آنتی بادی خوکی علیه آنتی ژن B و استفاده از آنتی بادی موشی فلورسنت سبز علیه قسمت ثابت آنتی بادی های خوکی و استفاده از آنتی بادی خوکی فلورسنت زرد علیه قسمت ثابت آنتی بادی های موشی.

درست یا نادرست بودن گزاره های زیر را مشخص کنید:

الف) اگر از روش X استفاده کنیم، نسبت رنگ سبز به زرد مشاهده شده روی سلول ها از نسبت آنتی ژن A به B مستقل است و با نسبت غلظت آنتی بادی های سبز و زرد استفاده شده، رابطه مستقیم دارد.

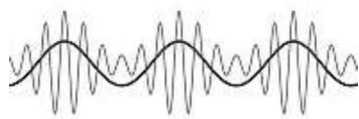
ب) از روش X می توان برای محاسبه میزان مجموع آنتی ژن های A و B متصل به سلول ها استفاده کرد.

ج) از روش Z می توان برای محاسبه میزان مجموع آنتی ژن های A و B متصل به سلول ها استفاده کرد.

د) در استفاده از روش Y، نسبت رنگ زرد به سبز مشاهده شده روی سلول ها با نسبت آنتی ژن های A به B متناسب است.

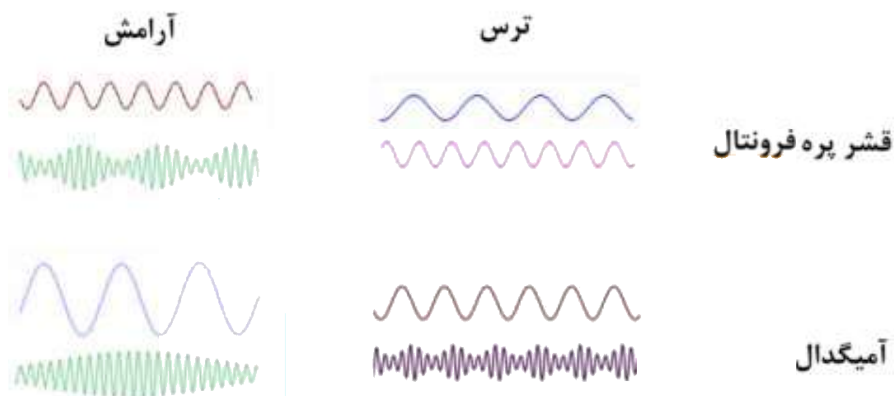
ه) در صورتی که تنها آنتی ژن A روی سلول باشد، می توان از هر دو روش Y و Z برای محاسبه میزان آن آنتی ژن استفاده کرد.

### سوال ۴ (۴ نمره)



یکی از راه های هماهنگ شدن نواحی مختلف شبکه های مغز برای بروز رفتاری خاص، جفت شدن فاز امواج با فرکانس کم (1-12 Hz) با دامنه امواج با فرکانس بالا (70-120 Hz) مشابه شکل مقابل است.

در مطالعه ای، دو نمونه از امواج دو ناحیه قشر پره فرونتال و آمیگدال حیوان آزمایشگاهی در شرایط آرامش و ترس ثبت شده است. با توجه به امواج ثبت شده زیر، درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید.



الف) در زمان آرامش، فاز امواج با فرکانس کم آمیگدال با دامنه امواج با فرکانس بالای پره فرونتال جفت می شود.

ب) در زمان ترس، فاز امواج با فرکانس کم آمیگدال با دامنه امواج با فرکانس بالای آمیگدال جفت می شود.

ج) در زمان آرامش، فاز موجی با فرکانس حدوداً دو موج نمایش داده شده از قشر پره فرونتال می تواند با دامنه امواج با فرکانس بالای آمیگدال جفت شود.

د) امواج با فرکانس کم آمیگدال در ایجاد شرایط ترس و آرامش نقش دارند.

ه) در زمان ترس و آرامش انرژی امواج با فرکانس کم تغییر نمی کند.

### مسئله ۱ (۳ نمره)

نتیجه حاصل از واکنش هضم کامل آنزیمی یک قطعه DNA خطی بر روی ژل آگارز به صورت زیر است:

NheI = 100bp, 600 bp

AvaI = 100 bp, 600 bp

BamHI = 300 bp, 400 bp

AvaI, NheI: 500 bp, 100 bp

پس از انتقال قطعه به داخل و کتور، با استفاده از آنزیم های بدنه و کتور و قطعه واکنش هضم آنزیمی انجام شده است. نتایج حاصل از ژل آگارز بصورت زیر است.

BamHI و AvaI = 300 bp, 4200 bp, 200 bp

XmaI و NheI = 400 bp, 4300 bp

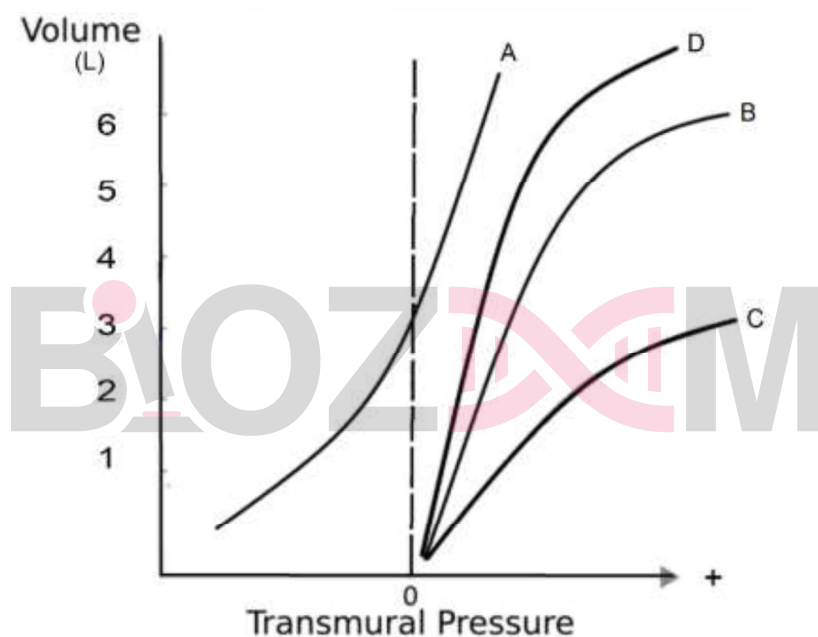
XmaI و BamHI = 500 bp, 600 bp, 3600 bp

در صورت استفاده از آنزیم های AvaI و XmaI سایز بزرگترین قطعه به وجود آمده چند صد جفت باز است؟

### سوال ۵ (۴ نمره)

در شکل زیر چهار نمودار مربوط به سیستم تنفسی را مشاهده می‌کنید. نمودار A مربوط به دیواره قفسه سینه یک فرد است. نمودارهای B، C و D مربوط به ریه (جدا از قفسه سینه) هستند. یکی از آنها مربوط به فرد سالم است، یکی مربوط به فردی که به بیماری فیبروز ریوی دچار است و دیگری مربوط به فردی که آمفیزم دارد. توضیحات:

- Transmural Pressure تفاوت فشار داخل نسبت به خارج یک محفظه را نشان می‌دهد. در این آزمایش، فشارهای مختلف را در داخل ریه و قفسه سینه نسبت به هوای بیرون ایجاد می‌کنیم و حجم آن‌ها را اندازه می‌گیریم.
- در بیماری آمفیزم ریوی، بافت ریه تحلیل می‌رود و مقاومت به افزایش حجم بافت ریه کاهش می‌یابد.
- در بیماری فیبروز ریه، مقاومت به افزایش حجم بافت ریه به دلیل افزایش میزان رشته‌های کلاژن افزایش می‌یابد.
- Functional Residual Capacity (FRC) به حجم ریه در پایان یک بازدم معمولی اطلاق می‌شود (جایی که هیچ فشاری بر سیستم تنفسی وارد نمی‌شود).



درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را مشخص کنید.

- الف) FRC در فرد مبتلا به فیبروز حدود ۱ لیتر است.
- ب) قفسه سینه مانع اصلی برای افزایش حجم سیستم تنفسی در حجم ۵ لیتر است.
- ج) نمودار D مربوط به بیماری آمفیزم است.
- د) در هنگامی که سیستم تنفسی در حجم FRC است، قفسه سینه تمایل به کوچک کردن حجم ریه دارد.
- ه) در صورتی که میزان سورفاکتانت ریه فرد طبیعی افزایش یابد، نمودار ریه شبیه حالت D می‌شود.

### سوال ۶ (۳ نمره)

رانش ژنی به مجموعه‌ای از فرایندهای زیستی می‌گویند که به تغییر تصادفی فراوانی ال‌ها (دگره‌ها) در جمعیت می‌انجامد. در ساده‌ترین شکل، می‌توان جمعیتی متشکل از  $N$  فرد دیپلوئید را در نظر گرفت. در هر نسل  $2N$  گامت به صورت تصادفی از میان گامت‌های تولیدشده توسط والدین انتخاب می‌شود. این فرایند را می‌توان به صورت آزمون برنولی شبیه‌سازی کرد. اگر صرفاً دو نوع ال  $a$  و  $A$  در جمعیت وجود داشته باشند، احتمال وجود  $i$  نسخه از ال  $A$  در  $2N$  گامتی که بر حسب تصادف انتخاب شدند برابر خواهد بود با:

$$p_{(i=A)} = \binom{2N}{i} p^i q^{2N-i}$$

$p$  برابر با فراوانی ال  $A$  و  $q$  برابر با فراوانی آل  $a$  در نسل پیشین است.

با توجه به این توضیحات، درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را مشخص کنید.

- (الف) میزان تغییر فراوانی ال از نسلی به نسل بعد، در صورتی که فراوانی  $p=0.2$  باشد از حالتی که  $p=0.02$  باشد بیشتر است.
- (ب) چنین مدل جمعیتی از رانش، با چرخه زندگی جاننداری مانند ملخ، در قیاس با جاننداری مانند خرس، بیشتر مطابقت دارد.
- (ج) در این مدل، برای تخمین فراوانی ال  $A$  در نسل سوم، در صورتی که فراوانی نسل دوم را بدانیم، دانستن فراوانی نسل اول منجر به تخمین دقیق‌تری می‌شود.
- (د) احتمال تثبیت یا حذف ال  $N$  پس از یک نسل، در حالتی که  $N=4$  باشد، بیش از 0.5% خواهد بود ( $p=q=0.5$ ).
- (ه) این مدل نسبت به مدلی مشابه که در آن نسل‌ها همپوشانی دارند، اثر رانش را بیشتر نشان می‌دهد.



### مسئله ۲ (۳ نمره)

ژن مربوط به آنزیم  $X$  در باکتری  $E. coli$  دو ال شایع دارد. ال  $A$  و ال  $a$ . برای تبدیل ال  $A$  به  $a$  لازم است جهش‌های  $A200G$ ,  $C231T$ ,  $G200C$ ,  $T116A$ ,  $G201C$  در توالی DNA اتفاق بیفتند. چنانچه هیچ جهش دیگری در این بین اتفاق نیفتد، در هنگام تبدیل  $A$  به  $a$  چند حالت حدواسط ممکن است مشاهده شود؟ (یعنی در جایگاه ۱۵۶ از ژن، نوکلئوتید  $A$  به  $G$  تبدیل شده است).

### مسئله ۳ (۳ نمره)

در مسئله ۲ چند مسیر متفاوت برای تبدیل ال  $A$  به  $a$  وجود دارد؟

## سوال ۷ (۴ نمره)

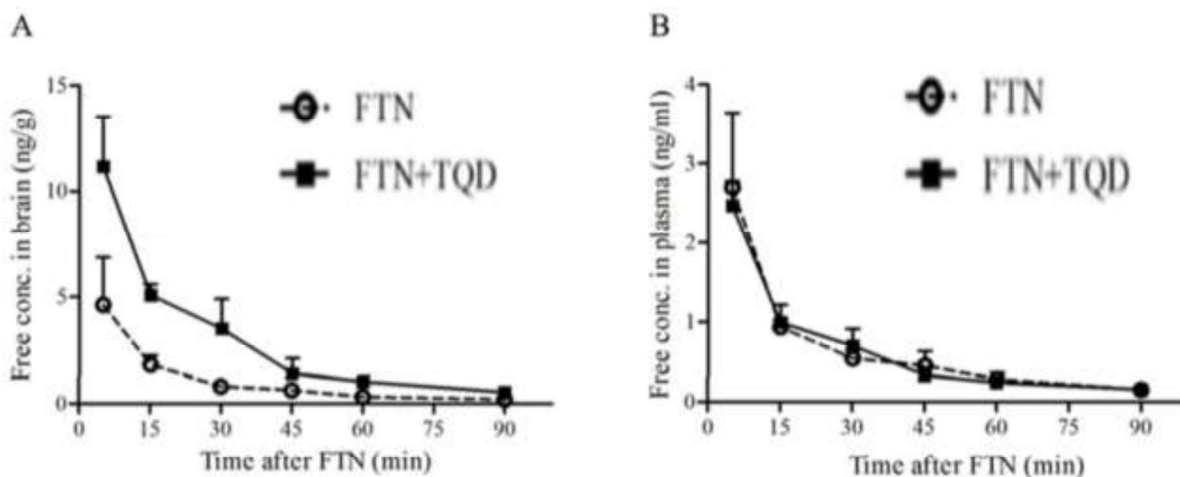
فنتانیل (Fentanyl) (FTN) یک داروی مخدر ضد درد است که به علت سرعت زیاد در اثر بخشی، از داروهای بسیار پر مصرف در درمان بیماران است. مکانیسم اثر فنتانیل، اتصال به گیرنده هایی در مغز است که فعالیت بیشتر آنها به تسکین درد کمک می کند. از سویی دیگر، همچنان که مصرف این ماده در دنیا افزایش داشته است، تاثیرات مخرب ناشی از مصرف غیر مجاز آن نیز، به صورت چشمگیری بیشتر مشاهده می شود تا جایی که مرگ های مرتبط با مصرف فنتانیل در سال ۲۰۱۵، ۶٫۵ برابر بیشتر از سال ۲۰۱۰ است. ایست تنفسی، یکی از اثرات مخرب فنتانیل است که به واسطه مهار مرکز تحریک کننده تنفس در مغز رخ می دهد. با وجود استفاده های مفید فنتانیل در پزشکی، اما عوارض استفاده فراوان از این ماده در جامعه، به عنوان یک هشدار جهانی مطرح شده است.

برخی از مشاهدات علمی تایید می کنند که مولکولی به نام P-glycoprotein (P-gp) سبب دفع فعالانه فنتانیل از فضای داخل مغز به خون می شود.

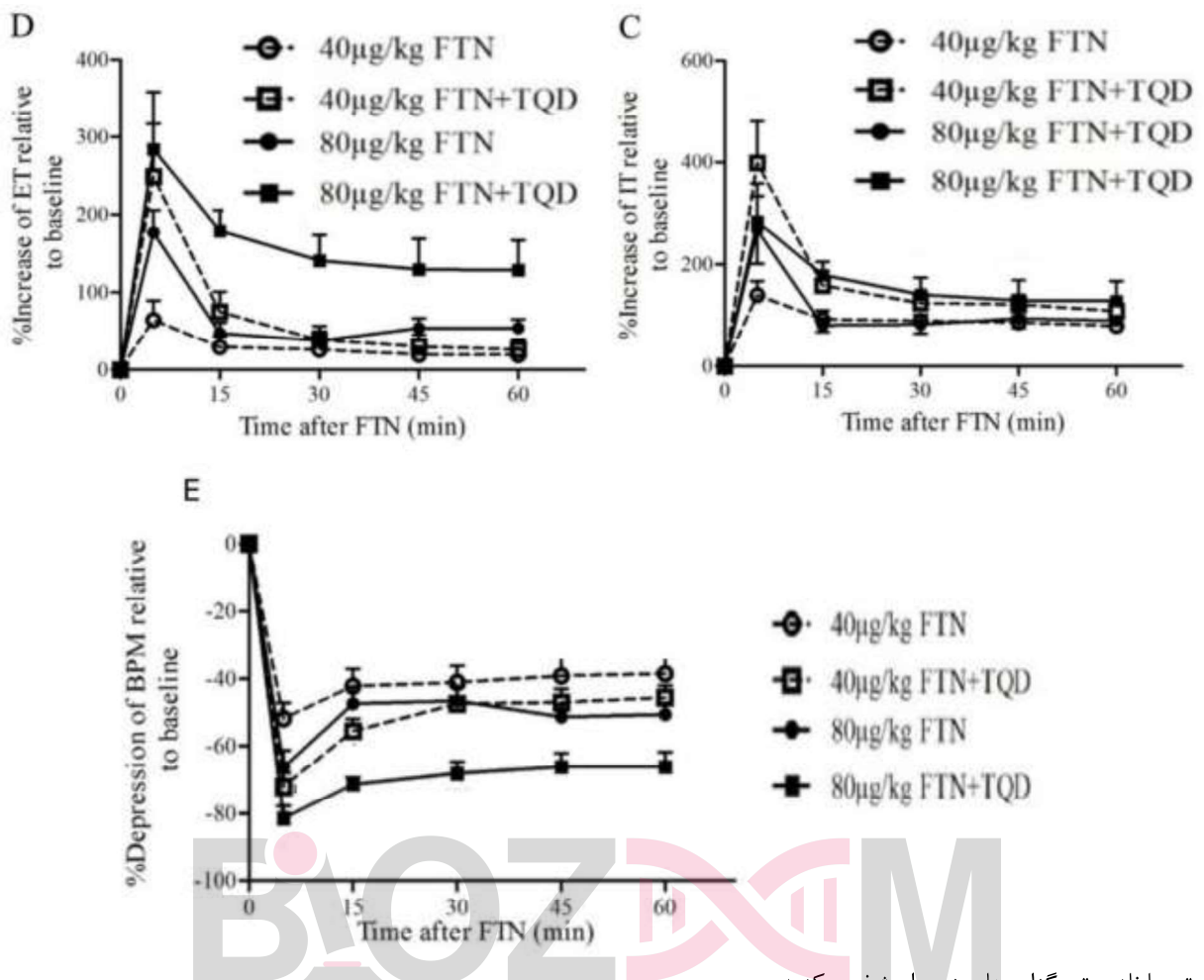
در پژوهشی در سال ۲۰۱۸ برای بررسی بیشتر اثرات گیرنده P-gp بر فعالیت فنتانیل، از مولکول Tariquidar (TQD) استفاده کردند که مهار کننده P-gp در سد خونی مغزی است. در این پژوهش، غلظت های فنتانیل در مغز و همچنین در پلاسمای خون در زمان های مختلف پس از تزریق فنتانیل به بدن موش ها در شرایط وجود و یا نبود ماده TQD اندازه گیری شدند. همچنین فعالیت تنفسی موش ها به عنوان معیاری برای مسمومیت با فنتانیل، در شرایط تزریق غلظت های مختلف آن (۴۰ یا ۸۰ میکروگرم به ازای هر کیلوگرم جرم موش) مجدداً در شرایط وجود یا نبود TQD بررسی شد.

معیار های فعالیت تنفسی، میزان افزایش یا کاهش در تعداد تنفس در دقیقه، طول مدت دم یا بازدم در زمان های مختلف پس از تزریق FTN در نظر گرفته شدند.

به کاهش اثر یک دارو یا ماده پس از چندین نوبت مصرف آن، تحمل دارویی (tolerance) می گویند. نمودار های A و B نشان دهنده غلظت فنتانیل در مغز و پلاسمای خون، در شرایط همراه با TQD (مربع ها) و بدون TQD (دایره ها) هستند. نمودار های C و D و E نشان دهنده درصد افزایش یا کاهش پارامتر های، IT (طول زمان دم)، ET (طول زمان بازدم) و BPM (تعداد تنفس در دقیقه) را پس از تزریق غلظت های مختلف فنتانیل با یا بدون همراهی با TQD نشان می دهند. در این نمودارها، محور افقی زمان طی شده پس از تزریق فنتانیل به دقیقه است.







درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید:

الف) تجویز دارو TQD باعث کاهش اثرات فنتانیل بر مغز می شود.

ب) تزریق  $40 \frac{\mu g}{kg}$  (میکروگرم بر کیلوگرم) داروی فنتانیل بدون TQD، در یک چرخه تنفسی اثر بیشتری روی طول زمان دم نسبت به طول زمان بازدم دارد.

ج) گیرنده P-gp در پدیده تحمل دارویی نسبت به فنتانیل موثر است.

د) نتایج نشان می دهند که TQD احتمالاً بجز تاثیر در سد خونی مغزی، دفع فنتانیل از بدن را افزایش می دهد.

ه) پس از تزریق فنتانیل و با اثر آن در مرکز تنفسی احتمالاً pH پلاسما افزایش می یابد.

سوال ۸ (۳ نمره)

Which of the following process(es) describe(s) a nonspecific internalization of dissolved substances outside the cell? Indicate if each of the following statements is true or false.

- A) Receptor-mediated endocytosis
- B) Phagocytosis
- C) Lysosome degradation
- D) Exocytosis
- E) Pinocytosis



سوال ۹ (۵ نمره)

ویروس های گیاهی انگل داخل سلولی هستند که سیستم ملکولی مورد نیاز برای تکثیر را از میزبان می گیرند. ویروس فرضی دارای ژن A، ریشه گیاه X را آلوده می کند، اما بیماری زا نیست. ویروس فرضی دارای ژن B برای گیاه بیماری زا است. علاوه بر این، قارچ خاکزی فرضی دارای ژن C به عنوان انگل ریشه گیاه X شناخته می شود. وجود این عوامل بیماری زا، در ۶ نمونه یکسان ژنتیکی از یک گیاه X با استفاده از آزمایش های لکه گذاری سادرن، نوردن و وسترن بررسی شده است. نتایج این آزمون ها به شکل زیر است.

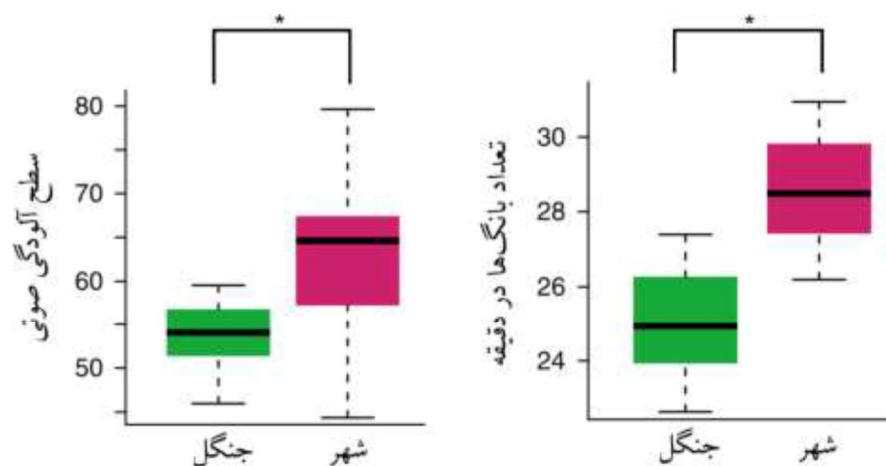
	گیاه ۱	گیاه ۲	گیاه ۳	گیاه ۴	گیاه ۵	گیاه ۶
سادرن (تشخیص DNA)	—	—	*****	*****	*****	*****
نوردن (تشخیص RNA)	—	—	*****	*****	*****	*****
وسترن (تشخیص پروتئین)				*****		*****

— پروب مخصوص ژن A ویروس گیاهی  
\*\*\*\*\* پروب مخصوص ژن C پاتوژن قارچی گیاهی

در صورتی که فقط گیاه ۵ و ۶ نسبت به ویروس B مقاوم باشند، درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید.  
الف) وجود دو ژن A و C برای مقاومت نسبت به ویروس B ضروری است.  
ب) میانکنش دو پروتئین A و C برای مقاومت نسبت به ویروس B ضروری است.  
ج) چنانچه ویروس دیگری واجد miRNA ای شده باشد که کل mRNA ژن A را حذف کند، گیاه نسبت به آلودگی ویروس B حساس می شود.  
د) mRNA کد شده توسط قارچ، مکمل توالی mRNA کد شده توسط ویروس A است.  
ه) انتظار داریم که نتایج آمیزش گیاه ۱ و ۳ نسبت به آلودگی به ویروس B مقاوم باشند.

سوال ۱۰ (۴ نمره)

یکی از دگرگونی های اساسی زیست کره از زمان پیدایش انسان، به ویژه با رشد شتابناک جمعیت انسان در پی انقلاب صنعتی در قرن هجدهم و نوزدهم، از میان رفتن زیستگاه های بکر و گسترش کنام های شهری است. شرایط محیطی و آب و هوایی خاص شهرها، این مناطق را از منظر بوم شناختی بسیار ویژه می کند. یکی از ویژگی های اساسی محیط های شهری، آلودگی شدید صوتی و نوری نسبت به مناطق روستایی و بکر است. هالفورک و همکاران (۲۰۱۸) به منظور مطالعه اثر آلودگی صوتی بر موجودات زنده به مطالعه آواهای جفت یابی در گونه ای قورباغه (*Physalaemus pustulosus*) پرداختند. به این منظور، آن ها دو جمعیت از این گونه قورباغه - یک جمعیت جنگلی و دیگری جمعیتی که در شهر می زیست- را بررسی کردند. نمودارهای زیر نشان دهنده سطح آلودگی صوتی میان دو محیط شهری و جنگل و تعداد بانگ های جاندار در دقیقه برای جلب جفت است. اثر رانش را ناچیز در نظر بگیرید.



درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید.

- (الف) داده‌ها از این فرضیه پشتیبانی می‌کنند که آلودگی صوتی بالاتر در محیط شهری به تغییر رفتار جنسی قورباغه انجامیده است.
- (ب) هالفورک و همکاران (۲۰۱۸) دریافتند که با وجود بانگ‌های بیشتر، نرهای شهری نسبت به خویشان جنگلی خود تعداد کمتری ماده را به خود جلب می‌کنند. بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت که انتخاب جنسی در محیط شهری برای این گونه قورباغه شدیدتر است.
- (ج) با فرض آن که جذب شدن قورباغه ماده به بانگ نر ناشی از یادگیری است، پیش‌بینی می‌کنیم که پاسخ ماده‌های رشد یافته در جنگل، در محیط آزمایشگاهی به بانگ نرهای شهری در قیاس با بانگ نرهای جنگلی تفاوتی نداشته باشد.
- (د) با توجه به جذب شدن خفاش‌ها به آواهای جفت‌گیری به عنوان شکارچی، افزایش شدت این بانگ‌ها در محیط شهری نیازمند کاهش فراوانی خفاش‌ها در این محیط است.
- (ه) در محیط شهری، شانس بقای قورباغه جنگلی از قورباغه شهری بالاتر است. (قورباغه جنگلی تنها در تعداد بانگ با قورباغه شهری تفاوت دارد)

برای پاسخگویی به سوال ۱۱ و مسئله ۴ متن زیر را مطالعه کنید:

مقدار قابل توجهی از اطلاعات در سامانه های زیستی، در ارتباطات بین اجزا ذخیره شده است. زیست‌شناسی سامانه ای (Systems Biology) شاخه‌ای از علم است که به‌وسیله مدل‌سازی ریاضی و ابزارهای محاسباتی، سعی در شناخت بیشتر سامانه های زیستی دارد. این شاخه بین رشته‌ای از علم با تمرکز بر ارتباط بین اجزای سامانه‌ها و با رویکردی کل‌نگرانه (Holistic) سعی در رسیدن به هدف فوق را دارد. مسیرهای متابولیسمی از پیچیده‌ترین سامانه های زیستی هستند. Flux Control Coefficient و Concentration Control Coefficient دو پارامتر بسیار مفید برای بررسی این مسیرها هستند.

- Flux Control Coefficient که به صورت  $C_f^J$  نشان داده می‌شود، نشان دهنده درصد تغییر در شار کل مسیر (J)، به ازای یک درصد افزایش میزان آنزیم A است (شارکل مسیر، نشان‌دهنده سرعت تولید محصول نهایی مسیر است).

- Concentration Control Coefficient که به صورت  $C_i^X$  نشان داده می‌شود، نشان دهنده درصد تغییر در غلظت حدواسط X به ازای یک درصد افزایش میزان آنزیم A است.

برای بررسی یک مسیر متابولیسمی با این پارامترها، فرض می‌کنیم مسیر قبل و بعد از اعمال تغییر در غلظت هر یک از آنزیم‌ها در شرایط Steady state است. در شرایط Steady state، غلظت همه حدواسط‌های مسیر متابولیسمی ثابت و شار همه واکنش‌ها برابر است.

سوال ۱۱ (۵ نمره)

مسیر متشکل از ۵ آنزیم (E1-E5) را در نظر بگیرید که سوبسترای X0 را به X5 تبدیل می‌کند و حدواسط‌های X1 تا X4 در بین آن تولید می‌شوند. ضریب استوکیومتری همه واکنش‌ها ۱ به ۱ است. غلظت X0 و X5 ثابت است و تحت تاثیر فعالیت آنزیم‌ها قرار نمی‌گیرد. همچنین، خصوصیات سینتیکی آنزیم‌ها نیز ثابت در نظر گرفته می‌شود. در غلظت‌های مختلف X0، پارامترهای فوق را اندازه‌گرفتیم و داده‌های زیر به‌دست آمد: (غلظت X5 را 0 در نظر بگیرید و فرض کنید هیچ گونه تنظیمی روی مسیر وجود ندارد).



	$C_{E1}^J$	$C_{E2}^J$	$C_{E3}^J$	$C_{E4}^J$	$C_{E5}^J$
غلظت X0: 10nM	0.15	0.2	0.86	0.02	0.45

درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را در مورد این مسیر مشخص کنید.

(الف)  $C_{E4}^{X1}$  کوچکتر از صفر است.

(ب) آنزیم E3 در غلظت  $X0 = 10 \text{ nM}$  آنزیم محدود کننده اصلی شار عبوری از مسیر (J) است.

(ج) واکنشی که توسط آنزیم E2 به انجام می‌رسد، با افزایش غلظت X0 از 10nM به 100nM از تعادل فاصله می‌گیرد.

(د) اگر میزان یکی از آنزیم‌ها را بیشتر کنیم، Flux Control Coefficient مربوط به بقیه آنزیم‌ها افزایش می‌یابد.

(ه)  $C_1^J$  برای هیچ یک از آنزیم‌های این مسیر نمی‌تواند بزرگ‌تر از یک باشد.

مسئله ۴ (۵ نمره)

چنانچه در مسیر فوق  $C_{E2}^{X1} = -0.2$  و  $C_{E2}^{X2} = 2.2$  باشد و رابطه شار واکنش انجام شده توسط آنزیم با اندازه  $\Delta G$  واکنش و غلظت X1 رابطه خطی مستقیم داشته باشد، میزان  $C_{E2}^J$  را حساب کنید، سپس آن را در ۱۰ ضرب کنید و حاصل را در پاسخ‌نامه وارد کنید ( $\Delta G^\circ = -4.8 \frac{\text{kJ}}{\text{mol}}$ ) (غلظت اولیه  $X1 = 5\text{mM}$  و غلظت اولیه  $X2 = 2\text{mM}$ ) ( $RT = 2.48 \frac{\text{kJ}}{\text{mol}}$ ).

$$\Delta G = \Delta G^\circ - RT \ln \frac{[X2]}{[X1]}$$

سوال ۱۲ (۴ نمره)

خفتگی (Dormancy) از سازش‌هایی است که در دانه‌های بسیاری از گیاهان یافت می‌شود. در خفتگی حتی اگر شرایط مناسب رشد باشد، دانه‌های گیاه جوانه نمی‌زنند بلکه باید شرایط لازم برای خروج دانه از خفتگی نیز فراهم شود. این شرایط متناسب با هر گیاه فرق می‌کند و در راستای تضمین جوانه زدن آنها در شرایط مناسب است. پنج دانه را جمع‌آوری کردیم و برای بررسی مکانیسم‌های خفتگی، آنها را تحت تیمارهای مختلفی قرار دادیم. سپس آنها را در شرایط مناسب جوانه زنی قرار دادیم و جوانه زنی آنها را بررسی کردیم (+ : جوانه زنی، - : عدم جوانه زنی؛ دانه‌ها در شرایط تاریک و کمی مرطوب در دمای اتاق نگهداری شده‌اند و از قبل خفتگی آنها برطرف نشده است).

تیمار	شستشو با آب زیاد	۲۴ ساعت در معرض میکروبیوم روده یک نشخوار کننده	تیمار در دمای منفی ۱۵ درجه به مدت ۳ هفته	گرمای زیاد (استنشاق دود)	۸ ساعت تیمار پیوسته با نور برای ۳ روز	تیمار با اسید غلیظ
دانه A	-	+	-	-	-	+
دانه B	+	-	-	-	-	-
دانه C	-	-	+	-	-	-
دانه D	-	-	-	+	-	-
دانه E	-	-	-	-	+	-

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید.

الف) دانه A احتمالاً در پوششی از منابع مغذی است و در این گیاه دانه ها در نزدیکی گیاه والد جوانه می‌زنند. مکانیسم خفنگی این دانه در ارتباط با دیواره دانه است.

ب) دانه B احتمالاً در محیطی بیابانی یافت می‌شود و مکانیسم خفنگی آن ناشی از تجمع مهارکننده رشد در دانه است.

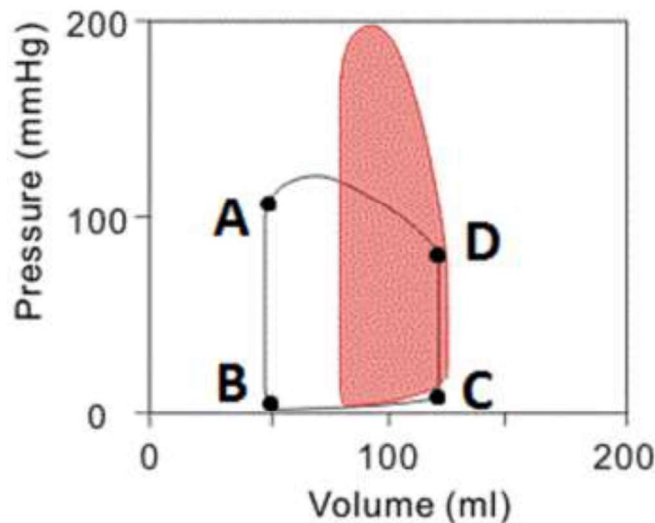
ج) دانه C احتمالاً مربوط به نواحی است که نوسان دمایی قابل توجهی در طول سال دارند.

د) دانه D احتمالاً در مقابل آتش سوزی مقاوم است.

ه) مکانیسم خفنگی در دانه E در درختان جنگل های استوایی یافت می‌شود.

سوال ۱۳ (۳ نمره)

نمودار زیر (A تا D) تغییرات فشار در برابر حجم بطن چپ را در یک سیکل قلبی طبیعی را نشان می‌دهد. قسمت تیره در این نمودار نمایانگر تغییرات فشار در برابر حجم بطن چپ در یک فرد بیمار است. با توجه به این نمودار درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید.



الف) نقطه D در این نمودار، باز شدن دریچه دولتی (میترال) را نشان می‌دهد.

ب) فرد بیمار در این نمودار، مبتلا به نارسایی دریچه آئورت است.

ج) در فردی که مبتلا به تنگی دریچه آئورت است، صدای غیرطبیعی قلب ناشی از تنگی دریچه در فاصله نقاط B-C شنیده می‌شود.

د) متغیرهای نشان داده شده در این نمودار برای تعیین برون ده قلبی (Cardiac output) کافی هستند.

ه) مساحت بین نقاط A, B, C, D در یک فرد ورزشکار در مقایسه با یک فرد معمولی کوچکتر خواهد بود.

## سوال ۱۴ (۵ نمره)

برهم‌کنش جهش‌ها را می‌توان به سه صورت کلی طبقه‌بندی کرد:

۱) روایستایی (Epistasis) خطی: اگر هر جهش به اندازه ثابت  $X$  بر رخ‌نمود (فنوتیپ) اثر گذارد، اثر دو جهش بر رخ‌نمود برابر با  $2X$  و اثر سه جهش بر رخ‌نمود برابر با  $3X$  خواهد بود.

۲) روایستایی مثبت: به این معناست که اگر جهش الف، به خودی خود، به اندازه  $X$  بر رخ‌نمود تأثیر داشته باشد و جهش ب نیز به اندازه  $X$ ، اثر هر دو جهش الف و ب در صورت وقوع در یک ژنگان (Genome) بیش از  $2X$  خواهد بود.

۳) روایستایی منفی: در این نوع برهم‌کنش‌ها، در صورت بروز دو جهش در یک ژنگان، اثر مجموع دو جهش از اثر هر یک از دو جهش به تنهایی کمتر خواهد بود.

درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را مشخص کنید. (جهش‌ها را مضر و اثر رانش را ناچیز در نظر بگیرید).

الف) در جاندارانی که دارای نرخ جهش بالایی هستند (به این معنا که در هر نسل تقریباً تمامی زادگان جهش‌یافته‌اند)، انتخاب طبیعی به افزایش فراوانی روایستایی منفی (نسبت به روایستایی مثبت و خطی) در ژنگان این جانداران می‌انجامد.

ب) دو گونه  $A$  و  $B$  را در نظر بگیرید که هر دو دارای ۱۰۰ ژن در ژنگان خود هستند. در گونه  $A$ ، هر ژن اثر یکی از ۹۹ ژن دیگر و در گونه  $B$ ، هر ژن اثر ۵۰ ژن دیگر را تنظیم می‌کند. در صورتی که هر دو جهش  $T12$  به  $C12$  (در ژن ۱۰) و  $A34$  به  $G34$  (در ژن ۶۵) در هر دو گونه  $A$  و  $B$  رخ دهند، احتمال روایستایی خطی میان این دو جهش در گونه  $A$  بیش از گونه  $B$  است.

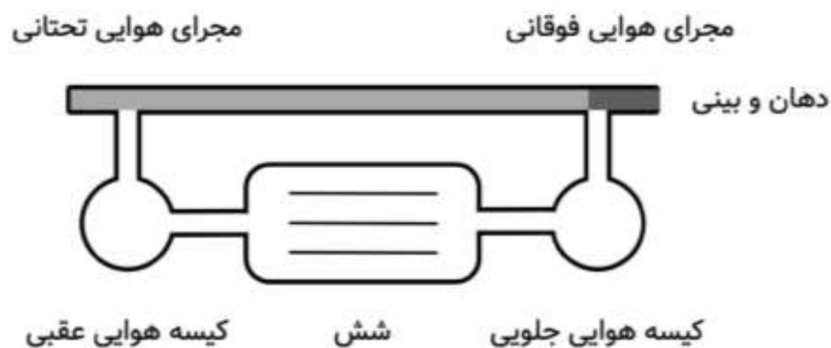
ج) در گونه‌ای که صرفاً به صورت جنسی تولیدمثل می‌کند، در قیاس با گونه‌ای خاوه‌ری که به صورت غیر جنسی تولیدمثل می‌کند (با فرض عدم وجود هیچ تفاوت معنی‌دار زیستی در صفات دیگر میان این دو گونه)، انتظار می‌رود تا روایستایی منفی (نسبت به روایستایی مثبت و خطی) فراوان‌تر باشد.

د) در صورتی که اثر جهش ۱ و اثر جهش ۲ تابع روایستایی خطی باشد و اثر جهش ۲ و ۳ نیز از روایستایی خطی تبعیت کند، انتظار می‌رود که اثر جهش‌های ۱، ۲ و ۳ (در صورت بروز در یک ژنگان) نیز از روایستایی خطی تبعیت کند.

ه) سه جمعیت از گونه  $A$  را در نظر بگیرید. در صورتی که نرخ جهش در جمعیت ۱ بسیار بالاتر از جمعیت ۲ باشد، انتظار داریم نسبت دورگه‌های زیست‌بین جمعیت ۱ و ۳ از دورگه‌های زیست‌بین جمعیت ۲ و ۳ بیشتر باشد.

## سوال ۱۵ (۴ نمره)

دستگاه تنفسی در پرندگان از ساختاری برخوردار است که می‌تواند جریان هوای یک طرفه را در شش‌ها ایجاد کند. این سازش قابلیت استفاده حداکثری از اکسیژن هوا را به پرنده می‌دهد که به ویژه برای پرندگان در حین پرواز از اهمیت بالایی برخوردار است. گونه‌ای ابتدایی از پرندگان یافته‌ایم که ساختار سیستم تنفسی آن اندکی با پرندگان دیگر تفاوت دارد. این سیستم به طور خلاصه در شکل زیرنمایش داده شده است.



هنگام دم کیسه های هوایی جلویی، هوا را از طریق مجاری فوقانی دریافت می کنند و کیسه های هوایی عقبی، هوا را از شش دریافت می کنند. در بازدم، بخشی از هوای کیسه های هوایی جلویی به درون شش ها منتقل و بخشی از هوای کیسه های هوایی عقبی از طریق مجاری هوایی تحتانی و فوقانی خارج می شود. فرض کنید در آزمایشی، برای یک بار دم پرنده، هوای دارای ۵٪ هلیوم تامین می کنیم. سپس غلظت هلیوم را در بازدم های بعدی این پرنده اندازه می گیریم و از آن برای مطالعه حجم بخش های سیستم تنفسی استفاده می کنیم. حجم جاری میزان هوایی است که در طی یک دم معمولی وارد سیستم تنفسی می شود. از اختلاط هوا در مجاری هوایی فوقانی و تحتانی صرف نظر کنید. درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید.

- الف) غلظت هلیوم در کل هوای حاصل از بازدم دوم با حجم جاری رابطه مستقیم دارد.  
 ب) غلظت هلیوم در کل هوای حاصل از بازدم دوم با حجم هوای مجاری تحتانی و فوقانی رابطه مستقیم دارد.  
 ج) پس از دم با هوای دارای هلیوم، انتظار داریم هلیوم از اولین بازدم پس از آن، در هوای بازدمی وجود داشته باشد.  
 د) با توجه به جریان یک طرفه هوا در این سیستم تنفسی، انتظار داریم پس از ۳ دم و ۳ بازدم اثری از هلیوم در بازدم آن نباشد.  
 ه) غلظت هلیوم در کل هوای حاصل از بازدم اول با حجم جاری رابطه معکوس دارد.

برای پاسخگویی به مسائل ۵ و ۶ متن زیر را مطالعه کنید:

قانون بیر لامبرت امکان سنجش دقیق غلظت یک ماده را از روی جذب نور توسط محلول آن ماده فراهم می کند. به این منظور پس از خالص سازی نمونه و تعیین طول موج ماکزیمم جذب ماده، میزان غلظت را با استفاده از رابطه زیر تعیین می کنند:

$$A = \log_{10} \left( \frac{I_0}{I} \right) = \epsilon c l$$

در این رابطه  $A$  میزان جذب نور در طول موج ماکزیمم جذب نور،  $I_0$  و  $I$  شدت نور ورودی و خروجی از لوله،  $\epsilon$  ضریب خاموشی مولار،  $l$  طول مسیر نور در لوله و  $C$  غلظت ماده است.

#### مسئله ۵ (۳ نمره)

برای اندازه گیری فعالیت یک آنزیم، سوسترای طبیعی آن از یک نوع قارچ سمی استخراج شده است، محلولی با غلظت ۴ گرم در لیتر از این سوسترای با جرم مولکولی ۳۲۵ دالتون پس از قرار گرفتن در لوله ای به طول مسیر نور ۲ سانتی متر فقط ۵۰ درصد نور از آن عبور کرده است. بر این اساس میزان  $\epsilon$  ترکیب را بر حسب  $M^{-1}cm^{-1}$  حساب کنید و در پاسخ نامه بنویسید.

#### مسئله ۶ (۴ نمره)

اگر همین محلول، سوسترای آنزیم باشد و پس از اضافه کردن آنزیم به آن در حجم نهایی ۱ میلی لیتر جذب پس از ۱ دقیقه از ۰٫۴ به ۰٫۲ برسد، میزان فعالیت آنزیم بر حسب واحد  $\frac{\mu mol}{min}$  (میکرو مول در دقیقه) چقدر است؟ (فرض کنید تغییرات جذب در ۱ دقیقه خطی است).

برای پاسخگویی به سوال ۱۶ و مسئله ۷ متن زیر را مطالعه کنید:

ویروس APBV22 (Aeropyrum pernix bacilliform virus 22) از جمله مقاوم ترین ویروس ها به گرما است. آرکی باکتری میزبان این ویروس (Aeropyrum pernix) در دمای ۹۰ درجه سانتی گراد بیشترین میزان رشد را دارد. ژنوم این ویروس از DNA دورشته‌ای حلقوی تشکیل شده است. ذرات ویروس وحشی به صورت استوانه هایی به طول ۱۴۳۰ آنگستروم دیده می‌شوند.

تشکیل کپسید در این ویروس طبق مراحل زیر انجام می‌شود:

۱- یکی از کلاهک ها (کلاهک pointy، تصویر میانی) توالی یا توالی های خاص بسته بندی را در ژنوم شناسایی می‌کند و به آن متصل می‌شود. DNA در ناحیه‌ی اتصال خم می‌شود. در صورت عدم اتصال کلاهک pointy به توالی های بسته‌بندی، کپسید تشکیل نخواهد شد.

۲- پروتئین‌های اصلی کپسید (MCP) با اتصال به یکدیگر یک استوانه توخالی پیرامون بخش آزاد ژنوم تشکیل می‌دهند (تصویر سمت راست).

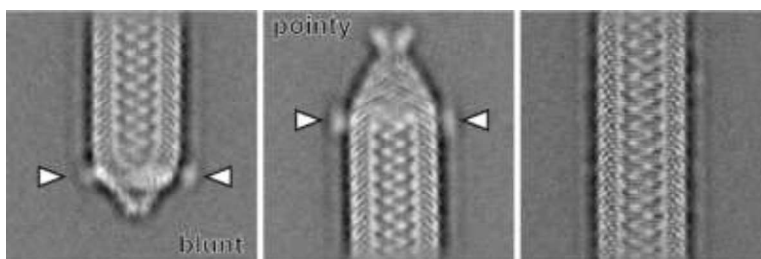
۳- به محض اینکه تمامی توالی ژنوم توسط پروتئین های MCP پوشیده شد، کلاهک دیگر (کلاهک blunt، تصویر سمت چپ) انتهای کپسید را می‌بندد.

- ضخامت کلاهک ها در مقایسه با طول کپسید ناچیز و قابل صرف نظر است.

- از مقطع عرضی کپسید، شش DNA دورشته‌ای عبور میکند که هر کدام موازی با محور طولی کپسید جهت‌گیری کرده است.

- ژنوم این ویروس از نوع B-DNA است. در B-DNA به ازای هر جفت باز، طول مولکول ۳,۴ آنگستروم افزایش می‌یابد.

- در سطح درونی کپسید، پنج مسیر موازی با محور طولی کپسید با آمینو اسید های باردار پوشیده شده است که جایگاه اتصالی برای DNA فراهم می‌کنند.



### سوال ۱۶ (۵ نمره)

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید.

(الف) در صورت ایجاد جهش مخرب در یکی از توالی های packaging signal چهار تا از مسیرهای باردار به DNA متصل خواهند شد و طول ویروس حاصل سه برابر حالت وحشی خواهد بود.

(ب) مسیر های اتصال DNA درون کپسید با آمینو اسیدهای بازی پوشیده شده‌اند.

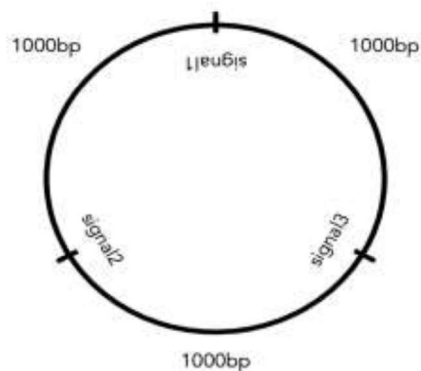
(ج) طول ژنوم ویروس وحشی ۱۰۰۰ جفت باز است.

(د) در ژنوم ویروس وحشی سه توالی packaging signal وجود دارد.

(ه) برای تولید ذره ویروسی به طول ۲۰۰۰ آنگستروم، بیشترین فاصله بین packaging signal های مجاور باید حدود ۱۲۰۰ bp باشد.



مسئله ۷ (۴ نمره)

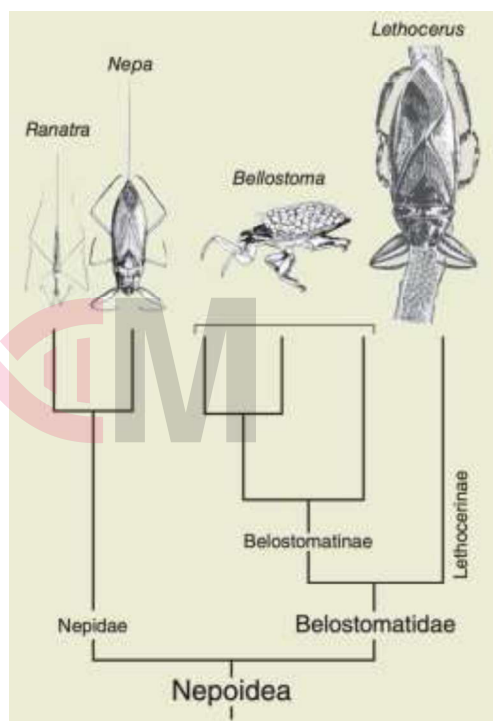


نقشه ژنوم یک سویه از این ویروس آورده شده است. شناخته شدن هر یک از توالی های packaging signal با احتمال ثابتی با خطا مواجه می شود. در جمعیت بزرگی از ویروس ها طول ۲۰ درصد از کپسید ها با طول کپسید وحشی (ذره ای که هر سه توالی بسته بندی متصل شده است) تفاوت دارد. میانگین طول کپسید در این جمعیت چند درصد از طول کپسید وحشی بیشتر است؟

سوال ۱۷ (۵ نمره)

حشرات آبی خانواده ی Nepoidea رفتار های تولید مثلی جالبی از خود نشان می دهند. اعضای این خانواده شکارچی هستند و قطعات دهانی سوراخ کننده در این حشرات به خوبی تکامل پیدا کرده است. تخم های این حشرات پس از طی کردن پنج مرحله تکوینی به بلوغ می رسند. وزن حشره در حالت بالغ با وزن تخم ارتباط مستقیم دارد. تاکسون خواهی Nepidae خشکی زی و گیاه خوار است و تخم های کوچکی دارد. سازگاری های این حشرات برای این سبک زندگی به شرح زیر است:

در زیر خانواده Nepidae چین خوردگی هایی روی تخم مشاهده می شود. فرد نر در گروه Belostomatinae پس از آمیرش و تخم ریزی فرد ماده، تخم ها را روی پشت خود قرار داده و در محیط آبی حرکت می کند. در گروه Lethocerinae تخم ها در نزدیکی سطح آب گذاشته می شوند و افراد نر روی تخم ها آب می ریزند. در نظر داشته باشید در این حشرات شکارچی، فشار انتخابی در جهت افزایش اندازه بدن است.



درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید.

الف) مساحت کوریون درون تخم که باعث تبادل گاز بین رویان و محیط می شود) نسبت به حجم تخم در Belostomatidae بیشتر از Nepidae است.

ب) انتظار داریم در آمیرش اعضای belostomatinae, افراد نر به ماده هدیه ازدواج بدهند.

ج) اندازه تخم بزرگ حداقل دو بار به صورت مستقل در این خانواده تکامل پیدا کرده است.

د) انتظار داریم میانگین تعداد آمیرش بین فرد نر و ماده در Nepidae بیشتر از Belostomatidae باشد.

ه) مساحت کوریون نسبت به حجم تخم در Nepidae بیشتر از تاکسون خواهی آن است.

گیاه *Ginkgo biloba* از بازدانگان ابتدایی و تنها عضو شاخه‌ی کهن دار (Ginkgophyta) است. فاصله زمانی بین گرده افشانی و لقاح گامت نر و ماده در این گیاه همانند سایر بازدانگان، حدود یک سال است. تخمک پس از گرده افشانی رشد خود را آغاز و حالتی گوشتی پیدا می‌کند؛ سپس از درخت جدا شده، روی زمین می‌افتد و آنگاه لقاح انجام می‌شود. در این گیاه همانند بسیاری بازدانگان ژنوم کلروپلاستی از والد نر و ژنوم میتوکندریایی از طریق والد ماده به فرزندان منتقل می‌شود. دانه ای از این گیاه را از روی خاک برداشته ایم. در این دانه چند بافت مجزا تشخیص داده شد که ۴ تا از آنها را بررسی می‌کنیم. محتوای ژنتیکی هر بافت را برای ۳ ژن بررسی کردیم. ژن A هسته ای است و ژن‌های B و C در ژنوم سیتوپلاسمی (میتوکندریایی و کلروپلاستی) قرار دارند. در واکنش زنجیره‌ای پلیمرز (PCR) پرایمرهای مخصوص این ژن‌ها را روی محتوای DNA سلول‌های هر بافت به کار برده و نتیجه را الکتروفورز کرده‌ایم. شکل زیر نتیجه ژل الکتروفورز را نشان می‌دهد (هر ژن تنها در یک لوکوس از DNA سلول‌ها یافت می‌شود).



درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را مشخص کنید.

الف) ژن B در ژنوم کلروپلاستی قرار دارد.

ب) بافت II مربوط به گامتوفیت نر است.

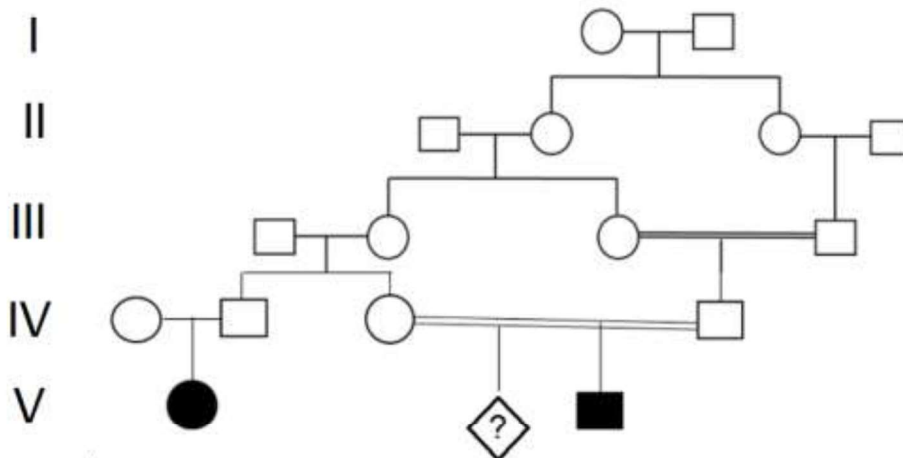
ج) بافت I مربوط به اسپوروفیت مادری است.

د) بافت IV مربوط به جنین است.

ه) بافت III مربوط به گامتوفیت ماده است.

مسئله ۸ (۴ نمره)

در صورتی که شجره روبه‌رو مربوط به یک بیماری ژنتیکی نادر باشد که الگوی وراثش از نقش پذیری تبعیت می‌کند. (نقش پذیری ژنی زمانی رخ می‌دهد که فرزند هتروزیگوس تنها یک الل را بسته به اینکه آن را از کدام والد دریافت کرده باشد بروز بدهد). چند درصد احتمال دارد فرزند بعدی افراد ۱۷۳ و ۱۷۴ پسری سالم و هتروزیگوت باشد؟ (تعیین مادری یا پدري بودن نقش پذیری به عهده شماست)



برای پاسخگویی به سوالات ۱۹ و ۲۰ متن زیر را مطالعه کنید.

تغییرات اپی‌ژنتیکی به تغییراتی اشاره می‌کند که توالی DNA را تحت تأثیر قرار نمی‌دهد؛ بلکه با تغییر پیچ‌خوردگی کروماتین به بیان یا سرکوب بیان ژن‌ها می‌انجامد. وراثت الگوهای اپی‌ژنتیکی در گیاهان، تک‌یاخته‌ای‌ها و به ویژه پستانداران پدیده‌ای شناخته شده‌است، اما نقش این نوع وراثت در تکامل همچنان محل پرسش است، زیرا ماهیت غیرژنتیکی این تغییرات، اثر دراز مدت آنان را در طی نسل‌ها زیر سوال می‌برد. استایچ و همکاران (۲۰۱۹) برای بررسی نقش وراثت اپی‌ژنتیکی از سازوکاری اپی‌ژنتیکی سود بردند که در مخمر یافت می‌شود. در این نوع تنظیم اپی‌ژنتیکی بیان ژن در مخمر، پروتئین SIR به توالی خاصی از DNA متصل می‌شود و احتمال دی‌آستیل‌شدن هیستون‌ها را افزایش می‌دهد. دی‌آستیل‌شدن منجر به فشرده‌شدن ساختار کروماتین در اطراف مکان اتصال پروتئین SIR و در نتیجه خاموش شدن بیان ژن‌های آن ناحیه می‌شود؛ اما هیستون‌های دی‌آستیل‌شده ممکن است مجدداً به صورت تصادفی استیل‌شوند. وضعیت هیستون (استیل‌شده یا دی‌آستیل‌شده بودن) از سلول والد به سلول‌های دختری به ارث می‌رسد.

سوال ۱۹ (۳ نمره)

استایچ و همکارانش سوبه‌ای از مخمر فاقد ژن *URA3* را برگزیدند و در آن یک کپی از ژن *URA3* را در ۳ جایگاه متفاوت، با فاصله نزدیک، متوسط یا دور نسبت به محل اتصال پروتئین SIR وارد کردند و ۳ جمعیت متفاوت به وجود آوردند. پروتئین *URA3* برای سنتز یوراسیل ضروری است و همچنین می‌تواند فلوروروتیک اسید را به ماده سمی فلوروراسیل تبدیل کند که در سلول انباشته می‌شود. احتمال خاموش شدن ژن *URA3* با فاصله آن از محل اتصال پروتئین SIR رابطه معکوس دارد.

در مرحله نخست آزمایش مخمرها در محیطی فاقد یوراسیل کشت داده شدند. جمعیت‌های حاصل سپس در محیط کشت مایع حاوی فلوروروتیک اسید و یوراسیل تکامل یافتند. در حین تکامل به منظور حفظ شرایط مناسب برای رشد مخمرها هر روز نیم میلیون مخمر تکامل یافته به محیط کشت مایع تازه (دارای یوراسیل و فلوروروتیک اسید) انتقال داده شدند.

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را درباره طراحی آزمایش استایچ و همکارانش مشخص کنید.

الف) در صورت حذف مکان اتصال پروتئین SIR از سویه فوق، شایستگی مخمرها در حضور و عدم حضور فلوروروتیک اسید تفاوت معناداری نخواهد داشت.

ب) کشت در محیط فاقد یوراسیل، به انتخاب یاخته های دارای ژن *URA3* عملکردی می انجامد.

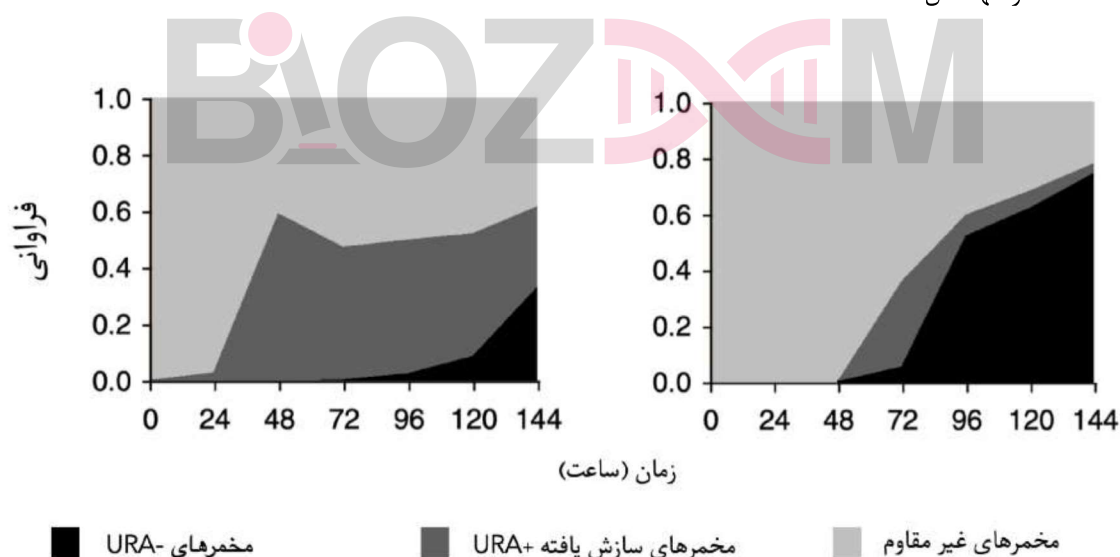
ج) فاصله ژن *URA3* از جایگاه اتصال پروتئین SIR با شایستگی مخمر در مرحله آغازین (کشت در محیط فاقد یوراسیل) رابطه مستقیم دارد.

د) در صورتی که شمار مخمرهایی که روزانه به محیط جدید انتقال می یابند به جای روزی ۰.۵ میلیون، یک روز در میان ۰.۱ میلیون و ۰.۹ میلیون باشد، تاثیر انتخاب طبیعی کاهش می یابد.

ه) این آزمایش قادر به تمایز میان وراثت ژنتیکی و اپی ژنتیکی نیست.

#### سوال ۲۰ (۴ نمره)

استایچ و همکارانش به بررسی فراوانی زیر جمعیت های مختلف در جمعیت های مخمر در حال تکامل پرداختند. نمودار زیر تغییر ترکیب دو جمعیت (با فاصله کم و زیاد ژن *URA3* از محل شناسایی SIR) که در محیط انتخابی دارای فلوروروتیک اسید و یوراسیل تکامل یافتند را در طی زمان نشان می دهد. مخمرهای *URA-* مخمرهایی هستند که ژن *URA3* در آنها، بواسطه جهش غیر فعال شده است. مخمرهای سازش یافته *URA+* دارای ژن *URA3* کارکردی هستند، اما بیان این ژن به صورت اپی ژنتیکی مهار شده است. مخمرهای غیر مقاوم مخمرهایی هستند که *URA3* در آنها فعال است.



درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید.

الف) وجود مخمرهای *URA+* سازش یافته، سرعت تثبیت مخمرهای *URA-* را در جمعیت کاهش می دهد.

ب) انتظار داریم پس از گذشت ۴۸ ساعت، اندازه جمعیت مخمرها در جمعیت مربوط به نمودار سمت چپ، کمتر از جمعیت سمت راست باشد.

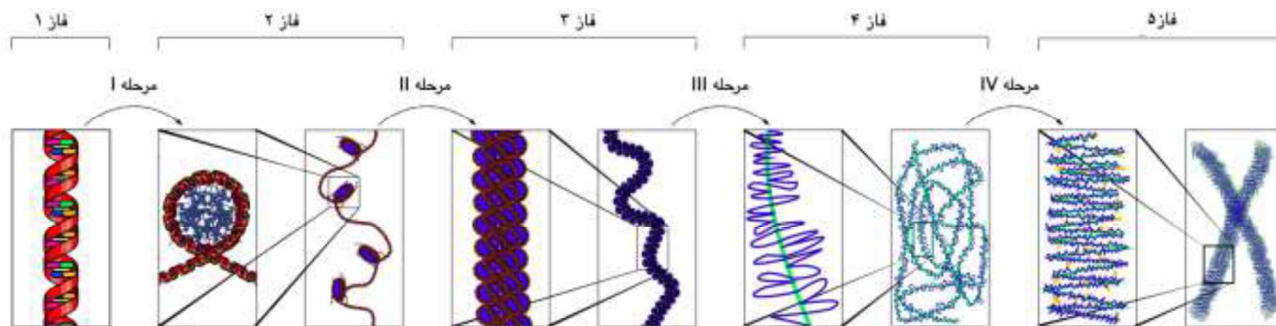
ج) در نبود مخمرهای *URA-* چنانچه زمان کافی سپری شود، مخمرهای سازش یافته *URA+* می توانند در جمعیت تثبیت شوند.

د) نمودار سمت چپ متعلق به جمعیت با فاصله کم میان محل اتصال SIR و ژن *URA3* است.

ه) در صورت انجام این آزمایش با جمعیتی فاقد مکان اتصال پروتئین SIR انتظار داریم تا روند سازش ژنتیکی از هر سه جمعیت فوق کندتر باشد.

سوال ۲۱ (۳ نمره)

مراحل مختلف تشکیل ساختار کروموزوم در شکل زیر نشان داده شده است. در این فرایند پنج هیستون  $H1$ ،  $H2A$ ،  $H2B$ ،  $H3$ ،  $H4$  مورد استفاده قرار می گیرند. با توجه به این فرایند، درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید.



الف) برای رونویسی از ژن هایی با فعالیت کمتر، ساختار کروماتین در فاز ۱ است.

ب) هیستون های  $H2A$  و  $H3$  به ترتیب در مرحله II و III وارد ساختار کروماتین می شوند.

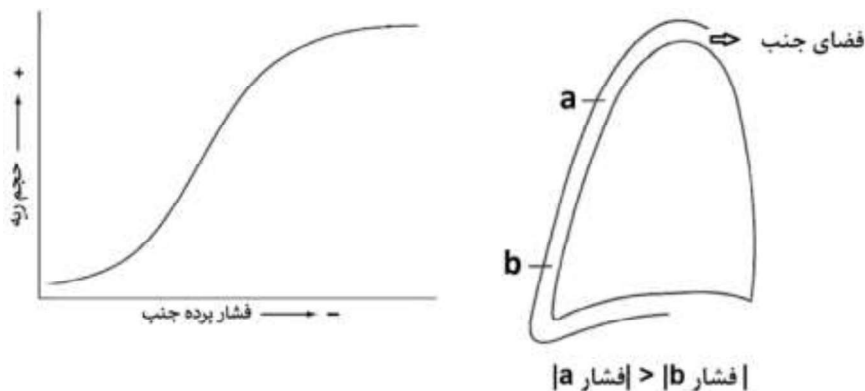
ج) هیستون  $H1$  در مرحله II مورد استفاده قرار می گیرد.

د) برای رونویسی از ژن های فعال تر، ساختار کروماتین در فاز ۲ است.

ه) فاز ۴ بخشی از مرحله اینترفاز است.

سوال ۲۲ (۴ نمره)

شکل (۱) تغییرات حجم ریه در طی دم (از حجم باقی مانده تا ظرفیت تام) در برابر تغییرات فشار پرده جنب و شکل (۲) نسبت فشار جنب در قله و قاعده ریه را در حالت نشسته نشان می دهد. با توجه به شکل ها، درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید.



شکل (۱)

شکل (۲)

الف) در صورت کاهش سورفکتانت، حجم ریه در فشار معین جنب افزایش می یابد.

ب) پس از بازدم عمیق در حالت ایستاده، حجم حبابک های قله ریه بزرگ تر از حبابک های قاعده ریه است.

ج) به ازای تغییر مقدار معین فشار جنب، تغییر حجم ریه در حجم جاری بیشتر از ظرفیت تام و هر دو بیشتر از حجم باقی مانده اند.

د) پس از بازدم عمیق در حالت نشسته، در ابتدای دم تغییر حجم حبابک های قله ریه بیشتر از حبابک های قاعده ریه است.

ه) در حالت ایستاده، در انتهای دم عمیق تغییر حجم حبابک های قله ریه کمتر از حبابک های قاعده ریه است.

سوال ۲۳ (۴ نمره)

برش هایی از بخش های مختلف پنج گیاه رویان دار (embryophyta) را می بینید. ویژگی های این گیاهان در زیر آمده است.

گیاه ۱: گیاهی جوهرهاگ که هاگدان های آن در هاگینه قرار دارند.

گیاه ۲: گیاهی جوهرهاگ که هاگدان های آن در مخروط انتهایی قرار دارند.

گیاه ۳: گیاهی جوهرهاگ که فاقد ریشه و ساقه حقیقی است.

گیاه ۴: گیاهی ناجورهاگ که دستجات آوندی آن در استوانه ای توپر در مرکز ساقه قرار دارند.

گیاه ۵: اسپر حالت سیفونوگامی دارد (توانایی حرکت آزاد را از دست داده است).

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید.

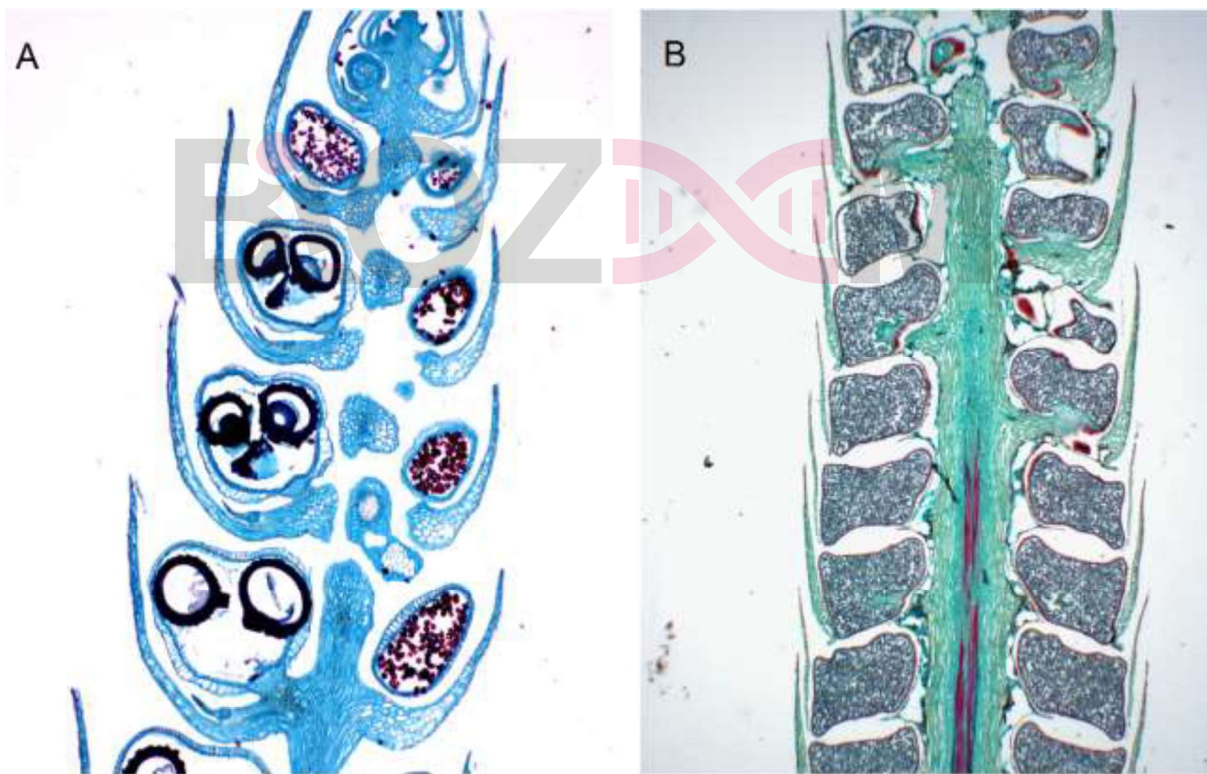
الف) تصویر D متعلق به گیاه ۱ است.

ب) تصویر B متعلق به گیاه ۲ است.

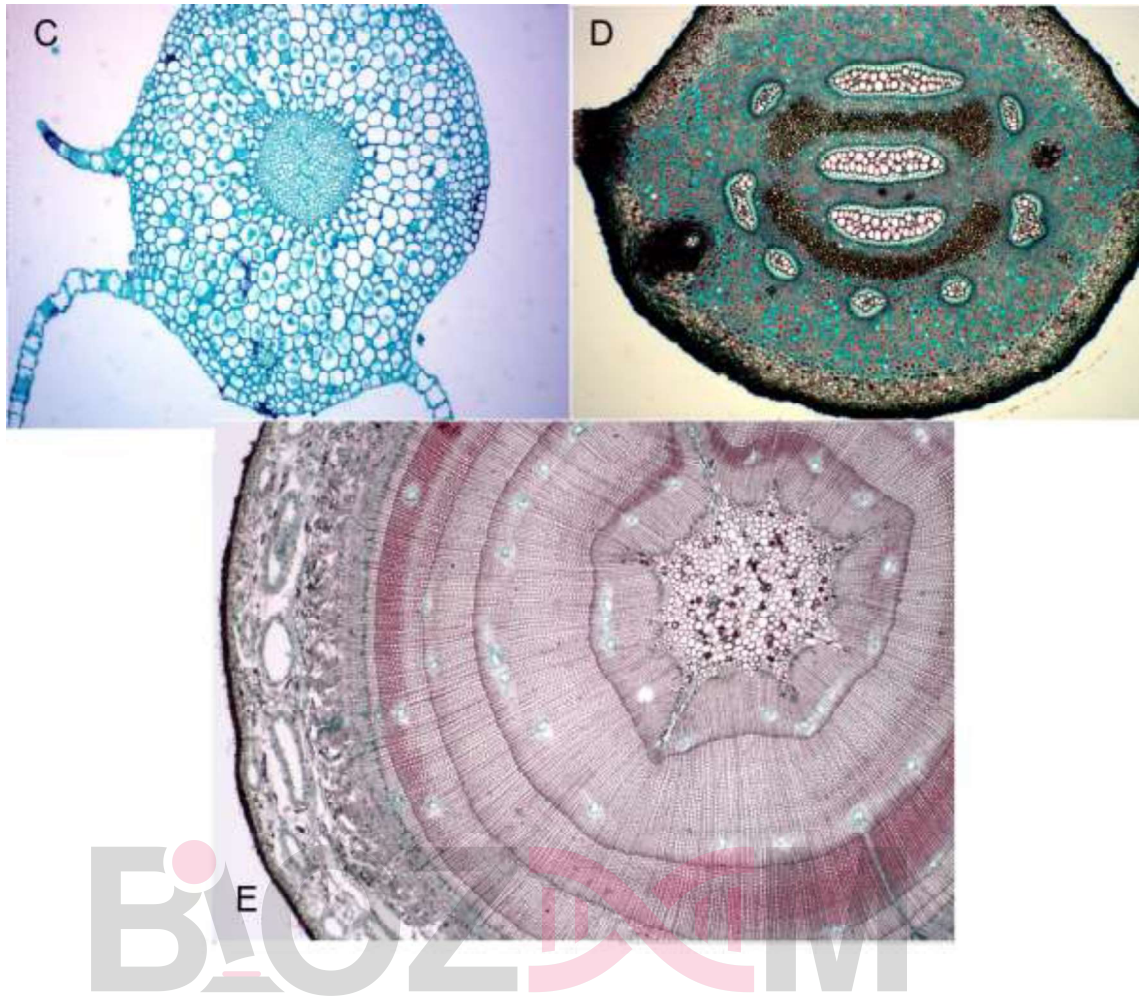
ج) تصویر C متعلق به گیاه ۳ است.

د) تصویر E متعلق به گیاه ۴ است.

ه) تصویر A متعلق به گیاه ۵ است.







#### سوال ۲۴ (۴ نمره)

شباهت های بنیادی بین ساختار اندام های مهره داران مختلف، از شواهد تکامل مهره داران از نیایی مشترک است. تصویر زیر استخوان بندی اندام عقبی یک چهارپا و باله متناظر اندام عقبی را در یک ماهی نشان می دهد. درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید.

الف) I در شکل b، همتای استخوان ران انسان است.  
ب) II در شکل b همتای استخوان III در شکل A است.

ج) V در شکل a سم در اسب ها را تشکیل می دهد.  
د) I در شکل a، همتای یکی از اجزای تشکیل مفصل زانو است.

ه) II و III در شکل b همتای اجزای تشکیل دهنده ساق پای انسان هستند.

